

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. vasario 22 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Direktyva 2008/50/EB – Aplinkos oro kokybė – 13 straipsnio 1 dalis – 22 straipsnio 3 dalis – XI priedas – Kietųjų dalelių KD_{10} koncentracija aplinkos ore – Ribinių verčių viršijimas tam tikrose zonose ir aglomeracijose – 23 straipsnio 1 dalis – Oro kokybės planai – „Kuo trumpesnis“ viršijimo laikotarpis – Tinkamų veiksmų nebuvimas aplinkos oro kokybės apsaugos programose – Neteisingas perkėlimas“

Byloje C-336/16

dėl 2016 m. birželio 15 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama K. Herrmann, K. Petersen ir E. Manhaeve,

ieškovė,

prieš

Lenkijos Respubliką, atstovaujamą B. Majczyna, D. Krawczyk ir K. Majcher,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai J. Malenovský (pranešėjas), M. Safjan, D. Šváby ir M. Vilaras,

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorė R. Šereš, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. rugsėjo 7 d. posėdžiui,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: lenkų.

Sprendimą

1 Ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo konstatuoti, kad:

- nuo 2007 m. ir bent iki 2013 m. viršijusi kietųjų dalelių KD_{10} (toliau – KD_{10}) dienos ribines vertes 35 oro kokybės vertinimo ir valdymo zonose ir KD_{10} metines ribines vertes 9 oro kokybės vertinimo ir valdymo zonose ir nepateikusi informacijos, rodančios, kad ši situacija pagerėjo,
- oro kokybės planuose nenumačiusi tinkamų priemonių, skirtų užtikrinti, kad ore esančių KD_{10} ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis,
- nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. 14.17 zonoje – Radomo mieste, 14.18 zonoje – Pruškuve-Žyrarduve ir 16.5 zonoje – Kendzežyne Kozlyje ir nuo 2011 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. 30.3 zonoje – Ostruve-Kempne viršijusi dienos ribines vertes, padidintas leistinu nukrypimo dydžiu, ir
- į nacionalinę teisę teisingai neperkėlus 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos (OL L 152, 2008, p. 1),

Lenkijos Respublika neįvykdė išipareigojimų atitinkamai pagal siejamas šios direktyvos 13 straipsnio 1 dalies ir jos XI priedo nuostatas, minėtos direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos nuostatas ir siejamas Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 3 dalies ir šios direktyvos XI priedo nuostatas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 96/62/EB

2 1996 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyvos 96/62/EB dėl aplinkos oro kokybės vertinimo ir valdymo (OL L 296, 1996, p. 55; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 95) 7 straipsnyje „Aplinkos oro kokybės gerinimas. Bendrieji reikalavimai“ nurodyta:

„1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad užtikrintų atitiktį ribinėms vertėms.

<...>

3. Valstybės narės sudaro veiksmų planą ir nurodo priemones, kurių siekiant sumažinti pavojų ir apriboti trukmę bus imamasi ten, kur iškyla pavojus viršyti ribines vertes ir (arba) pavojaus slenksčius. Priklausomai nuo konkretaus atvejo, tokiaime plane gali būti numatytos priemonės veiklai, kuri prisideda prie ribinių verčių viršijimo, kontroliuoti ir prireikus ją nutraukti, įskaitant automobilių eismą.“

3 Šios direktyvos 11 straipsnyje numatyta, kad kiekvienais metais valstybės narės išsiuncia Komisijai ataskaitas, kaip laikomasi oro teršalams, be kita ko, KD_{10} nustatytų dienos ir metinių verčių.

Direktyva 1999/30/EB

- 4 1999 m. balandžio 22 d. Tarybos direktyvos 1999/30/EB dėl sieros dioksido, azoto dioksido, azoto oksidų, kietųjų dalelių ir švino ribinių verčių aplinkos ore (OL L 163, 1999, p. 41; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 164) 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad KD_{10} koncentracijos aplinkos ore, vertinamos remiantis 7 straipsniu, neviršytų III priedo I skirsnyje nurodytų ribinių verčių nuo ten pat nurodytų datų.

<...>“

- 5 Data, nuo kurios reikėjo laikytis KD_{10} ribinių verčių, buvo 2005 m. sausio 1 d.

- 6 Šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalyje numatoma:

„Jei III priedo I skirsnyje nurodytos KD_{10} ribinės vertės viršijamos dėl gamtinių reiškinių, sukeliančių aplinkos ore KD_{10} koncentracijas, kurios yra daug didesnės už įprastinius gamtinių taršos šaltinių foninius lygius, valstybės narės, vadovaudamosi Direktyvos [96/62] 11 straipsnio 1 dalimi, informuoja Komisiją ir pateikia būtinus įrodymus, kad (nustatytų lygių) viršijimo priežastys yra gamtos reiškiniai. Tokiais atvejais valstybės narės įpareigojamos įgyvendinti Direktyvos [96/62] 8 straipsnio 3 dalyje numatytus veiksmų planus tik tais atvejais, kai III priedo I skirsnyje nurodytos ribinės reikšmės viršijamos ne dėl gamtinių reiškinių, o dėl kitų priežasčių.“

- 7 Pagal Direktyvos 1999/30 12 straipsnį valstybės narės turi priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję ne vėliau kaip iki 2001 m. liepos 19 d., įgyvendina tą direktyvą.

Direktyva 2008/50

- 8 Direktyva 2008/50 įsigaliojo 2008 m. birželio 11 d.; ja kodifikuojami penki anksčiau galioję teisės aktai dėl aplinkos oro kokybės vertinimo ir valdymo, tarp kurių ir direktyvos 96/62 ir 1999/30.

- 9 Minėtos direktyvos panaikintos Direktyvos 2008/50 31 straipsniu nuo 2010 m. birželio 11 d., nepažeidžiant valstybių narių įsipareigojimų, susijusių su tų direktyvų perkėlimo terminais ir taikymu.

- 10 Direktyvos 2008/50 2 straipsnio 5, 8 ir 16–18 punktuose nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- 5) ribinė vertė – taršos lygis, nustatomas remiantis mokslo žiniomis, siekiant išvengti, užkirsti kelią arba sumažinti kenksmingą poveikį žmonių sveikatai ir (arba) visai aplinkai, kuris turi būti pasiektas per tam tikrą laikotarpį, o pasiekus neturi būti viršijamas;

<...>

- 8) oro kokybės planai – planai, kuriuose išdėstomos priemonės, skirtos ribinėms vertėms arba siektinoms vertėms pasiekti;

<...>

- 16) zona – valstybės narės teritorijos dalis, nustatyta tos valstybės narės oro kokybės vertinimo ir valdymo tikslais;
- 17) aglomeracija – zona, kuri yra miesto teritorija ir kurioje gyvena daugiau kaip 250 000 gyventojų arba kurioje gyventojų skaičius siekia 250 000 arba mažiau, kai tam tikrą gyventojų tankumą km^2 nustato valstybės narės;
- 18) KD_{10} – kietosios dalelės, kurių 50 % praeina pro joms pralaidžią 10 μm aerodinaminio skersmens angą, kaip nustatyta pamatiniu KD_{10} mėginių ėmimo ir matavimo metodu, EN 12 341.“
- 11 Šios direktyvos 13 straipsnio „Ribinės vertės ir pavojaus slenksčiai žmonių sveikatai apsaugoti“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad visose jų zonose ir aglomeracijose sieros dioksido, KD_{10} , švino ir anglies monoksido lygiai aplinkos ore neviršytų XI priede nustatytų ribinių verčių.

<...>

Šių reikalavimų laikymasis vertinamas pagal III priedą.

XI priede nustatyti leistini nukrypimo dydžiai taikomi pagal 22 straipsnio 3 dalį ir 23 straipsnio 1 dalį.“

- 12 Minėtos direktyvos 22 straipsnyje „Įgyvendinimo terminų atidėjimas ir leidimas nesilaikyti įpareigojimo taikyti tam tikras ribines vertes“ numatyta:

„1. Kai tam tikroje zonoje arba aglomeracijoje iki XI priede nustatytų terminų negalima pasiekti azoto dioksido arba benzeno ribinių verčių, valstybė narė gali atidėti tuos terminus ne daugiau kaip penkeriems metams tai konkrečiai zonai arba aglomeracijai su sąlyga, kad pagal 23 straipsnį parengiamas oro kokybės planas, skirtas zonai ar aglomeracijai, kurioje bus atidėtas terminas; šis oro kokybės planas papildomas XV priedo B skirsnyje nurodyta informacija, susijusia su atitinkamais teršalais, ir jame išdėstoma, kaip iki naujo termino bus pasiektos ribinės vertės.

2. Kai tam tikroje zonoje arba aglomeracijoje dėl tai vietai būdingų sklaidos savybių, nepalankių klimato sąlygų arba tarpvalstybinės taršos negalima pasiekti KD_{10} ribinių verčių, nustatytų XI priede, valstybei narei leidžiama nevykdyti įpareigojimo taikyti tas ribines vertes iki 2011 m. birželio 11 d., jeigu laikomasi 1 dalyje nustatytų sąlygų ir jeigu valstybė narė įrodo, kad nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygmenimis imtasi visų reikiamų priemonių siekiant įgyvendinti minėtus terminus.

3. Kai valstybė narė taiko 1 arba 2 dalis, ji užtikrina, kad kiekvieno teršalo ribinė vertė nebūtų viršijama daugiau nei didžiausiu leistinu nukrypimo dydžiu, nustatytu kiekvienam atitinkamam teršalui XI priede.

<...>“

- 13 Tos pačios direktyvos 23 straipsnio „Oro kokybės planai“ 1 dalyje numatyta:

„Kai tam tikrose zonose arba aglomeracijose teršalų lygis aplinkos ore kiekvienu atveju viršija ribinę arba siektiną vertę bei atitinkamą leistiną nukrypimo dydį, valstybės narės užtikrina, kad toms zonoms ir aglomeracijoms būtų parengti oro kokybės planai, kad būtų pasiektos atitinkamos XI ir XIV prieduose nustatytos ribinės vertės arba siektinos vertės.

Jeigu viršijamos tos ribinės vertės, kurių pasiekimo terminas jau baigėsi, oro kokybės planuose išdėstomos atitinkamos priemonės, kad šios vertės būtų viršijamos kuo trumpesnę laikotarpį. Į oro kokybės planus papildomai gali būti įtrauktos specialiosios priemonės, kurias taikant siekiama apsaugoti pažeidžiamų gyventojų, įskaitant vaikus, grupes.

Į šiuos oro kokybės planuos įtraukiama bent XV priedo A skirsnyje nurodyta informacija ir gali būti įtrauktos priemonės pagal 24 straipsnį. Šie planai perduodami Komisijai nedelsiant, bet ne vėliau kaip per dvejus metus nuo tų metų, kuriais buvo užregistruotas pirmas taršos lygio viršijimas, pabaigos.

Kai turi būti parengti ar įgyvendinti keletui teršalų skirti oro kokybės planai, valstybės narės atitinkamais atvejais parengia ir įgyvendina integruotus oro kokybės planus, apimančius visus atitinkamus teršalus.“

- 14 Direktyvos 2008/50 XI priede „Žmonių sveikatos apsaugos ribinės vertės“ nustatyta $50 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{KD}_{10}$ dienos ribinė vertė, kurios negalima viršyti daugiau kaip 35 kartus per kalendorinius metus, ir $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ metinė ribinė vertė, kurios negalima viršyti.

Lenkijos teisė

- 15 Į Lenkijos teisę Direktyva 2008/50 perkelta 2001 m. balandžio 27 d. *Prawo Ochrony Środowiska* (Aplinkos apsaugos įstatymas, *Dz.U.* Nr. 62, 2001, 627 pozicija) bylai taikoma redakcija (toliau – POŚ įstatymas). Šio įstatymo 91 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Dėl zonų, apie kurias kalbama 89 straipsnio 1 dalies 1 punkte [kuriose ore esančių medžiagų lygis viršija ribinį lygį], per 15 mėnesių nuo tos dienos, kai gauti ore esančių medžiagų lygių vertinimo ir zonų, apie kurias kalbama 89 straipsnio 1 dalyje, klasifikacijos rezultatai, vaivadijos administracija parengia sprendimo projektą dėl oro apsaugos programos, kurios tikslas – pasiekti ore esančių medžiagų ribinį lygį ir įvykdyti išipareigojimą dėl poveikio koncentracijos, ir pateikia jį kompetentingiems viršaičiams, burmistrams ar miestų administracijų vadovams ir seniūnams, kad šie pareikštų savo nuomonę.“

- 16 Šio įstatymo 91 straipsnio 3a dalyje numatyta:

„Dėl zonų, kuriose viršyti medžiagų ribiniai lygiai, vaivadijos administracija parengia sprendimo projektą dėl oro apsaugos programos arba jos atnaujinimo, kurio integrali dalis yra trumpalaikis veiksmų planas, apie kurį kalbama 92 straipsnyje.“

- 17 POŚ įstatymo 92 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kai konkrečioje zonoje kyla pavojus, kad bus viršytas ore esančios medžiagos ribinės ar siekiamos vertės pavojaus slenkstis, per 15 mėnesių nuo tos dienos, kai apie šį pavojų gavo informacijos iš vaivadijos aplinkos apsaugos inspektoriaus, vaivadijos administracija parengia ir pateikia kompetentingiems viršaičiams, burmistrams ar miestų administracijų vadovams ir seniūnams, kad šie pareikštų savo nuomonę, sprendimo projektą dėl trumpalaikio veiksmų plano, kurio tikslas:

- 1) sumažinti tokio viršijimo pavojų;
- 2) sumažinti esamo viršijimo poveikį ir trukmę.“

- 18 2012 m. rugsėjo 11 d. Lenkijos aplinkos ministras priėmė nutarimą dėl oro kokybės planų ir trumpalaikių veiksmų planų. Šiame nutarime išsamiai išdėstyti reikalavimai, kuriuos turi atitikti oro kokybės planai ir trumpalaikiai veiksmų planai, nurodyta jų forma ir būtinos dalys.

Ikiteisminė procedūra

- 19 Kietąją dalelę KD_{10} sudaro ore esančių organinių ir neorganinių medžiagų mišinys. Joje gali būti nuodingų medžiagų, kaip antai policiklinių aromatinių angliavandenilių, sunkiųjų metalų, dioksino ir furano. Joje yra mažesnių nei 10 mikrometrų skersmens elementų, kurie gali prasiskverbti į viršutinius kvėpavimo takus ir plaučius.
- 20 2008 m. lapkričio 12 d., remdamasi Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 2 dalimi, Lenkijos Respublika pateikė Komisijai pranešimą, prašydama atidėti įsipareigojimo laikytis KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių terminą.
- 21 2009 m. vasario 2 d. Komisija išsiuntė Lenkijos Respublikai oficialų pranešimą; jame reikalaujama, kad ši valstybė nebepažeidintų Direktyvos 1999/30 5 straipsnio 1 dalyje numatyto įsipareigojimo neviršyti KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių. Tame pranešime Komisija taip pat nurodė devynias zonas, kuriose nustatyti šių kietųjų dalelių ribinių verčių viršijimo atvejai 2006 ir 2007 m. ir dėl kurių Lenkijos Respublika neprašė atidėti šių verčių taikymo.
- 22 Atsakydamos į šį oficialų pranešimą 2009 m. kovo 31 d. raštu Lenkijos valdžios institucijos informavo Komisiją, kad ketina atsiųsti papildomą pranešimą dėl atidėjimo taikymo ir veiksmų, kuriais būtų pasiektas bendras oro kokybės problemos sprendimas.
- 23 Vėliau Lenkijos Respublika pateikė pranešimą, kuriame nurodė, jog jai galėtų būti leista nesilaikyti įsipareigojimo taikyti KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribines vertes 83 zonose. 2009 m. gruodžio 11 d. Komisija priėmė sprendimą, kuriame nurodė neprieštaraujanti dėl tokios išimties taikymo trijose zonose, būtent Radomo mieste, Pruškuve-Žyrarduve ir Ostruve-Kempne, ir nurodė, kad tokią išimtį tam tikromis sąlygomis būtų galima taikyti dviejose kitose zonose, t. y. Oleski ir Kendžežyne-Kozlyje.
- 24 2010 m. sausio 4 ir 12 d. Lenkijos Respublika perdavė Komisijai antrą pranešimą, prašydama jai taikyti išimtį pagal Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 2 dalį. 2010 m. spalio 22 d. sprendimu Komisija pareiškė prieštaravimus dėl šios išimties.
- 25 2010 m. birželio 15 d. Lenkijos Respublika perdavė Komisijai trečią pranešimą prašydama jai taikyti išimtį pagal minėtą nuostatą. 2011 m. kovo 22 d. sprendimu Komisija vėl pareiškė prieštaravimus dėl šios išimties.
- 26 2010 m. spalio 1 d. Komisija pateikė pagrįstą nuomonę, kurioje pateikta ir išvada, kad Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalį, nes keliose zonose ir aglomeracijose nesilaikė KD_{10} koncentracijos dienos ribinių verčių.
- 27 2010 m. lapkričio 30 d. Lenkijos valdžios institucijos atsakė į šią pagrįstą nuomonę; jos nurodė, kad buvo sunku neviršyti minėtų ribinių verčių dėl ypatingų klimato sąlygų, didelių oro taršos šaltinių, šalies socialinės ir ekonominės padėties ir jos istorinio ir kultūrinio konteksto.
- 28 2013 m. balandžio 26 d. raštu Komisija išsiuntė Lenkijos Respublikai papildomą oficialų pranešimą, kuriame teigė, kad ši valstybė narė pažeidė Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalį ir XI priedą, taip pat šios direktyvos 22 straipsnio 3 dalį ir 23 straipsnio 1 dalį.
- 29 Komisija taip pat nusprendė iš naujo pradėti procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo, nes 2010 m. pasikeitė Lenkijos teritorijos suskirstymas į zonas, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2008/50 2 straipsnio 16 punktą.
- 30 2013 m. birželio 26 d. Lenkijos valdžios institucijos atsakė į Komisijos papildomą oficialų pranešimą.

- 31 2014 m. kovo 31 d. raštu Komisija išsiuntė Lenkijos Respublikai antrą papildomą oficialų pranešimą, kuriame teigė, kad ši valstybė narė pažeidė Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Komisija pateikė naują kaltinimą, grindžiamą neteisingu šioje nuostatoje įtvirtintų išpareigojimų perkėlimu į Lenkijos teisę.
- 32 2014 m. gegužės 5 d. Lenkijos valdžios institucijos atsakė į Komisijos antrą papildomą oficialų pranešimą.
- 33 2015 m. vasario 27 d. Komisija pateikė papildomą pagrįstą nuomonę, kurioje ji pateikė ir išvadą, kad Lenkijos Respublika neįvykdė išpareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalį, XI priedą ir 22 straipsnio 3 dalį, nes 2007–2013 m. ir vėliau 35 zonose nesilaikė KD_{10} koncentracijos dienos ribinių verčių, 9 zonose nesilaikė KD_{10} koncentracijos metinių ribinių verčių ir nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. 3 zonose nesilaikė minėtų dienos ribinių verčių, padidintų leistinu nukrypimo dydžiu, o nuo 2011 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. – jų nesilaikė vienoje zonoje. Be to, Komisija nusprendė, kad Lenkijos Respublika pažeidė šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir XV priedo A skirsnį, nes nesinėmė priemonių, kad KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis, ir neteisingai perkėlė į Lenkijos teisę toje nuostatoje įtvirtintus išpareigojimus.
- 34 2015 m. balandžio 27 d. atsakydama į tą papildomą pagrįstą nuomonę Lenkijos Respublika nurodė, kad, atsižvelgiant į KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių viršijimo atvejų mažėjimo tendenciją, galima teigti, kad oro kokybė Lenkijoje sistemingai gerėja. Pripažinusios, kad vis dar nesilaikoma oro kokybės kriterijų, Lenkijos valdžios institucijos tvirtino, kad stengiasi pagerinti šią padėtį ir kad šiuo tikslu pradėtas visos grupės įstatymo projektų priėmimo procesas.
- 35 Šiomis aplinkybėmis Komisija pareiškė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su siejamu Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir XI priedo nuostatų pažeidimu

Dėl priimtimumo

– Šalių argumentai

- 36 Lenkijos Respublika tvirtina, kad pirmasis kaltinimas nepriimtinas, nes neatitinka Teisingumo Teismo jurisprudencijoje suformuluotų aiškumo ir tikslumo reikalavimų.
- 37 Iš tiesų pirmasis kaltinimas nurodytose zonose viršijus KD_{10} koncentracijos dienos ir metines ribines vertes pateiktas ne tik dėl 2007–2013 m., bet ir dėl laikotarpio po 2013 m.; tai patvirtina Komisijos vartojama formuluotė „ir bent iki 2013 m.“. Be to, kadangi pirmąjį kaltinimą grindžiančiuose motyvuose vartojamas žodžių junginys „toliau viršydama“, Lenkijos Respublika tvirtina, kad neaišku, ar tariamas išpareigojimų neįvykdymas taip pat apima galimus viršijimo atvejus 2014, 2015 arba 2016 m.
- 38 Komisija mano, kad ieškinyje nurodytas laikotarpis pakankamai aiškus, nes jame kalbama apie bendrą ir sistemingą išpareigojimų nevykdymą. Toks išpareigojimų pagal Sąjungos direktyvas aplinkos apsaugos srityje nevykdymas pripažintas Teisingumo Teismo jurisprudencijoje.

- 39 Be to, ji pažymi, kad žodžius „ir bent iki 2013 m.“ reikia suprasti kaip apimančius bendrą ir nuolatinį dienos ir metinių KD_{10} koncentracijos verčių viršijimą; jis nustatytas remiantis ir ieškinio 50–53 punktuose pateiktuose pirmojo kaltinimo motyvuose nurodytais 2014 m. duomenimis, ir dublike minėtais visų 2015 m. duomenimis, kurie rodo, kad pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, t. y. 2015 m. balandžio 27 d., šis viršijimas nebuvo nutrauktas ir tęsėsi.
- 40 Lenkijos Respublika taip pat tvirtina, kad Komisija neįrodė, jog Lenkijos valdžios institucijos nesiėmė priemonių, kad įvykdytų Direktyvos 2008/50 reikalavimus, būtent tai yra prielaida konstatuoti bendrą ir nuolatinį išipareigojimų nevykdymą.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

- 41 Reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad visose jų zonose ir aglomeracijose, be kita ko, KD_{10} lygiai aplinkos ore neviršytų šios direktyvos XI priede nustatytų ribinių verčių.
- 42 Pirmiausia, prieš atsakant į Lenkijos Respublikos argumentus, reikia *ex officio* išnagrinėti, ar tenkinamos SESV 258 straipsnyje numatytos sąlygos, ir atitinkamai patikrinti, ar pirmasis kaltinimas priimtinas, kiek juo siekiama, kad būtų pripažinta, jog Lenkijos Respublika nevykdė išipareigojimų nuo 2007 m.
- 43 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Direktyva 2008/50 (ją vienintelę Komisija nurodo ieškinyje), kaip matyti iš jos 34 straipsnio, įsigaliojo 2008 m. birželio 11 d.; pagal šios direktyvos 33 straipsnio 1 dalį valstybės narės turėjo priimti jai įgyvendinti būtinus įstatymus ir kitus teisės aktus iki 2010 m. birželio 11 d. Tačiau pagal šios direktyvos 3 konstatuojamąją dalį ja pakeisti penki Sąjungos teisės aktai, tarp jų – Direktyva 1999/30, kurioje nustatytos ribinės vertės, kurių reikėjo laikytis nuo 2005 m. sausio 1 d.
- 44 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją kaltinimas, kuriuo siekiama, kad būtų pripažinta, jog neįvykdyti išipareigojimai, kurie numatyti vėliau pakeistoje arba panaikintoje pradinėje Sąjungos teisės akto redakcijoje ir kurie naujomis Sąjungos teisės akto nuostatomis buvo palikti galioti, yra priimtinas. Tačiau bylos dalykas negali būti išplėstas išipareigojimais pagal naujas nuostatas, neturinčias atitinkamos pradinėje atitinkamo akto redakcijoje; kitaip būtų pažeisti esminiai procedūros dėl išipareigojimų neįvykdymo pripažinimo teisėtumo reikalavimai (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 52 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 45 Konkrečiai, Teisingumo Teismas nusprendė, kad siejamos Direktyvos 1999/30 5 straipsnio ir jos III priedo nuostatos, taikytos laikotarpiu prieš įsigaliojant Direktyvai 2008/50, paliktos galioti siejamomis šios direktyvos 13 straipsnio 1 dalies ir XI priedo nuostatomis (šiuo klausimu žr. 2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 53 ir 54 punktus).
- 46 Atsižvelgiant į šią jurisprudenciją, pirmą kaltinimą reikia pripažinti priimtinu, kiek juo siekiama, kad būtų pripažinta, jog Lenkijos Respublika nevykdė išipareigojimų nuo 2007 m.
- 47 Dėl šio sprendimo 37 punkte nurodyto Lenkijos Respublikos argumento reikia pažymėti, kad iš suformuotos jurisprudencijos aišku, jog išipareigojimų neįvykdymą reikia vertinti atsižvelgiant į valstybės narės padėtį pagrįstoje nuomonėje nurodyto termino pabaigoje, o į vėliau atliktus pakeitimus atsižvelgti negalima (žr., be kita ko, 1990 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-200/88, EU:C:1990:422, 13 punktą).
- 48 Todėl tokiu atveju, kaip nagrinėjamas šioje byloje, kai pagal SESV 258 straipsnį pareikštu ieškiniu siekiama, kad būtų pripažintas sistemingas ir nuolatinis išipareigojimų pagal minėtas nuostatas nevykdymas, Teisingumo Teismas leidžia pateikti papildomų įrodymų, kuriais proceso jame stadijoje

siekama pagrįsti nurodyto įsipareigojimų neįvykdymo bendrą ir tęstinį pobūdį (šiuo klausimu žr. 2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 49 Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę patikslinti, kad minėtu atveju ieškinio dėl tariamo nuolatinio įsipareigojimų neįvykdymo dalyką galima išplėsti įtraukiant faktines aplinkybes, atsiradusias tada, kai buvo pateikta pagrįsta nuomonė, tik jei šios aplinkybės yra tokio paties pobūdžio, kaip nurodyta šioje nuomonėje, ir yra to paties elgesio dalis (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 43 punktas).
- 50 Šioje byloje papildomoje pagrįstoje nuomonėje, kuri vienintelė turi reikšmės, nustatytas terminas baigėsi 2015 m. balandžio 27 d.
- 51 Taigi, kalbant apie 2015 m., nors 2016 m. rugsėjo mėn. Lenkijos valdžios institucijų pateikti duomenys apie oro kokybę iš dalies yra susiję su faktinėmis aplinkybėmis, atsiradusiomis tada, kai buvo pateikta minėta papildoma pagrįsta nuomonė, šias faktines aplinkybes reikia laikyti esančiomis to paties pobūdžio, kaip nurodytos toje pagrįstoje nuomonėje, todėl jos yra to paties nagrinėjamos valstybės narės elgesio dalis.
- 52 Vadinas, šiuos duomenis, su kuriais susipažino tik kai pateikė papildomą pagrįstą nuomonę, Komisija galėjo pagrįstai nurodyti pateikdama vertinimą, kad Lenkijos Respublika sistemingai ir nuolat nevykdė įsipareigojimų pagal siejamas Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir šios direktyvos XI priedo nuostatas. Tokiomis sąlygomis vien tai, kad Komisija nenurodė datos, iki kurios Lenkijos Respublika nevykdė įsipareigojimų pagal tas siejamas nuostatas, negali lemti pirmojo kaltinimo nepriimtumo.
- 53 Dėl šio sprendimo 40 punkte nurodyto Lenkijos Respublikos argumento užtenka priminti, kad tariamas įsipareigojimų neįvykdymas, dėl kurio pareikštas pirmasis kaltinimas, susijęs su KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių viršijimu, pažeidžiant Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir XI priedą; pareiškiant šį kaltinimą, nebuvo keliami klausimo dėl galimų priemonių, priimtų siekiant šias nuostatas įgyvendinti.
- 54 Taigi pirmasis kaltinimas, susijęs su siejamų Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir XI priedo nuostatų pažeidimu, yra pakankamai aiškus ir tikslus, todėl priimtinas, kiek jis susijęs su laikotarpiu nuo 2007 m. iki 2015 m. imtinai.

Dėl pagrįstumo

– Šalių argumentai

- 55 Pareikšdama pirmąjį kaltinimą Komisija tvirtina, kad Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal siejamas Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir jos XI priedo nuostatas; patikslinta, kad tie įsipareigojimai įsigaliojo 2005 m. sausio 1 d. pagal siejamas Direktyvos 1999/30 5 straipsnio 1 dalies ir III priedo nuostatas ir Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalimi nebuvo pakeisti.
- 56 Komisija remiasi tuo, kad viršytos KD_{10} koncentracijai aplinkos ore taikomos dienos ir metinės ribinės vertės.
- 57 2014 m. pabaigoje Lenkijoje toliau buvo viršijamos KD_{10} koncentracijos dienos ribinės vertės 42 zonose ir aglomeracijose ir KD_{10} koncentracijos metinės ribinės vertės 16 zonų ir aglomeracijų. Šių Komisijos pateiktų duomenų Lenkijos Respublika neginčijo atsakyme į papildomą pagrįstą nuomonę.

- 58 Lenkijos Respublika tvirtina, kad pirmasis kaltinimas yra nepagrįstas. Ji nurodo, kad tęsiant teisės aktų dalinį pakeitimą, atliktą siekiant perkelti Direktyvos 2008/50 nuostatas į Lenkijos teisę, buvo priimti oro kokybės planai; ėmusis šių priemonių, kaip matyti iš vykdančią nacionalinį aplinkos monitoringą atliktų paskutinių bendrų oro kokybės vertinimų rezultatų, laikotarpiu nuo 2010 m. iki 2015 m. nustatyta teršalų kiekio mažėjimo tendencija; ją, be kita ko, iliustruoja 2014 m. duomenų palyginimas su 2015 m. duomenimis.
- 59 Dublike Komisija pripažino šią mažėjimo 2014–2015 m. tendenciją. Vis dėlto, ji pažymi, kad minėtą tendenciją lemia 2014 m. nustatytas ypač didelis viršijimo procentas. Be to, ji nurodo, kad Direktyvos 2008/50 XI priede nustatytas ribines vertes viršijantys KD_{10} koncentracijos aplinkos ore lygiai toliau aptinkami ne tik tose pačiose zonose, bet ir keliose kitose zonose nei tos, kurios, remiantis 2013 m. duomenimis, nurodytos papildomoje pagrįstoje nuomonėje.
- 60 Triplike Lenkijos Respublika atsako, kad Komisija nepateikė įrodymų, kurie patvirtintų, jog nuolat viršijamos KD_{10} koncentracijos aplinkos ore leidžiamos vertės.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

- 61 Kaltinimą, kad neįvykdytas įsipareigojimas pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, reikia vertinti atsižvelgiant į suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią SESV 258 straipsnyje numatyta procedūra yra grindžiama objektyvia išvada, jog valstybė narė neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV arba antrinės teisės aktą (žr. 2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija, C-488/15*, EU:C:2017:267, 68 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 62 Taigi šiuo atveju KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių viršijimo pakanka norint konstatuoti siejamų Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir jos XI priedo nuostatų pažeidimą (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija, C-488/15*, EU:C:2017:267, 69 punktą).
- 63 Šiuo atveju iš oro kokybės metinėse ataskaitose, kurias Lenkijos Respublika pateikė pagal Direktyvos 2008/50 27 straipsnį, esančių duomenų matyti, kad nuo 2007 m. iki 2015 m. imtinai ši valstybė narė 35 zonose reguliariai viršijo KD_{10} koncentracijos dienos ribines vertes ir 9 zonose – šios koncentracijos metines ribines vertes.
- 64 Vadinas, tokį nustatytą viršijimą reikia laikyti nuolatiniu ir Komisija neprivalo pateikti papildomų įrodymų.
- 65 Priešingai, nei tvirtina Lenkijos Respublika, iš surinktų duomenų matoma galima dalinė mažėjimo tendencija, kuria vis dėlto ta valstybė narė nepasiekia jai privalomų laikytis ribinių verčių, negali panaikinti konstatavimo, kad ji šiuo atžvilgiu neįvykdė įsipareigojimų.
- 66 Tokiomis aplinkybėmis pirmąjį kaltinimą reikia pripažinti pagrįstu.

Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos pažeidimu

Dėl priimtinumų

– Šalių argumentai

- 67 Lenkijos Respublika ginčija antrojo kaltinimo priimtinumą; ji tvirtina, kad šis kaltinimas suformuluotas nenuosekliai, dviprasmiškai ir netiksliai ir kad Teisingumo Teismas negali, nesprendamas *ultra petita*, priimti sprendimo dėl jo pagrįstumo.
- 68 Konkrečiai, Komisija nepaiškino, kodėl šiame kaltinime nurodytuose planuose patvirtintos priemonės buvo netinkamos, ji tik nurodė, kad KD_{10} koncentracijos ribinių verčių viršijimas konkrečioje zonoje ar aglomeracijoje reiškia, kad tuose planuose numatytos priemonės yra neveiksmingos.
- 69 Be to, anot Lenkijos Respublikos, antrasis kaltinimas susijęs su laikotarpiu, kuriam Direktyva 2008/50 netaikoma, nes Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje įtvirtintas įsipareigojimas pirmą kartą suformuluotas toje direktyvoje; jo nėra nei Direktyvoje 1999/30, nei Direktyvoje 96/62, kurios panaikintos Direktyva 2008/50.
- 70 Lenkijos Respublika taip pat tvirtina, kad Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos negalima atgaline data taikyti aplinkybėms, kurios susiklostė prieš baigiantis šios direktyvos įgyvendinimo terminui, t. y. iki 2010 m. birželio 11 d.
- 71 Komisija mano, jog šie argumentai neturi jokio pagrindo.
- 72 Iš tiesų, pirmiausia, iš ikiteisminės procedūros ir Komisijos susirašinėjimo su Lenkijos valdžios institucijomis matyti, kad nesant nacionaliniu lygmeniu priimtų teisės nuostatų regioniniu lygmeniu priimti planai yra neveiksmingi.
- 73 Toliau Komisija teigia, kad bendras ir nuolatinis įsipareigojimų pagal siejamas Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir XI priedo nuostatas nevykdymas įrodo įsipareigojimų pagal šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą neįvykdymą arba yra jį sudarantis elementas. Todėl jos antrasis kaltinimas susijęs su tinkamų veiksmų nesiėmimu ir visų programų, parengtų dėl zonų, kuriose nustatytas tęstinis KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių viršijimas, neveiksmingumu.
- 74 Galiausiai, kiek tai susiję su argumentu, kad Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antra pastraipa tariamai taikoma atgaline data, Komisija mano, kad iš tiesų pirmą kartą pareikšti kaltinimą dėl šioje nuostatoje numatyto įsipareigojimo neįvykdymo galima tik suėjus Direktyvos 2008/50 perkėlimo terminui. Be to, ji tvirtina, kad minėta nuostata nustatytų įsipareigojimų įvykdymas nėra kasmetinio vertinimo objektas ir kad todėl antrasis kaltinimas pareikštas ne dėl tam tikrų metų, kuriais neįvykdytas įsipareigojimas, o dėl bendro įsipareigojimų pagal šią nuostatą neįvykdymo.

– Teisingumo Teismo vertinimas

- 75 Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje numatyta, kad, jeigu viršijamos tos ribinės vertės, kurių pasiekimo terminas jau baigėsi, oro kokybės planuose išdėstomos atitinkamos priemonės, kad šios vertės būtų viršijamos kuo trumpesnį laikotarpį.

- 76 Reikia priminti, kad šia nuostata įtvirtinama KD_{10} koncentracijos ribinių verčių, kokios numatytos siejamose Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir jos XI priedo nuostatose, viršijimo tiesioginė sąsaja su tokių planų rengimu.
- 77 Lenkijos Respublika iš esmės priekaištauja, kad išvadą, jog ji nepriėmė Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje numatytų tinkamų priemonių, Komisija padarė remdamasi paprastu ribinių verčių viršijimo konstatavimu.
- 78 Tačiau, net jei ši aplinkybė turėtų reikšmės vertinant antrojo kaltinimo priimtinumą, bet kuriuo atveju aišku, kad Komisija ne tik nustato tokią priežastingumo schemą. Ji taip pat pateikia kelis konkrečius įrodymus, kuriais grindžia savo išvadą.
- 79 Dėl tariamo Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos taikymo atgaline data reikia pažymėti, kad pareikšdama antrąjį kaltinimą, kaip jis išdėstytas šio sprendimo 1 punkte, Komisija nenurodė jokios pradžios datos. Taigi negalima priekaištauti Komisijai, kad ji pateikia šį kaltinimą dėl laikotarpio iki tos datos, iki kurios valstybės narės turėjo įvykdyti šioje nuostatoje numatytus išpareigojimus. Be to, ji atmetė tokį kaltinimo išplėtimą, kaip tai nurodyta šio sprendimo 74 punkte.
- 80 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad antrasis kaltinimas, susijęs su Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos pažeidimu, yra priimtinas.

Dėl pagrįstumo

– Šalių argumentai

- 81 Pareikšdama antrąjį kaltinimą Komisija tvirtina, kad Lenkijos Respublika neįvykdė išpareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalį.
- 82 Iš tiesų, nors įgyvendindama šį straipsnį atitinkama valstybė narė turi tam tikrą diskreciją pasirinkti, kokių priemonių imtis pagal savo oro kokybės planus, vis dėlto šią diskreciją riboja reikalavimas, kad tos priemonės būtų tinkamos ir veiksmingos, siekiant kuo greičiau išspręsti KD_{10} emisijos konkrečioje zonoje problemą ir taip nutraukti Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies pažeidimą.
- 83 Pirma, priemonės, kurių ėmėsi Lenkijos Respublika, buvo neveiksmingos: tai rodo sistemingas ir nuolatinis KD_{10} koncentracijos dienos ribinių verčių viršijimas 35 zonose ir KD_{10} koncentracijos metinių ribinių verčių viršijimas 9 zonose.
- 84 Antra, Lenkijos Respublikos pateiktų oro kokybės planų analizė parodė, kad juose nėra tinkamų priemonių, kuriomis būtų galima užtikrinti, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis.
- 85 Konkrečiai kalbant, oro kokybės planuose nustatyti KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių viršijimo nutraukimo terminai, kurių pabaiga skirtingose zonose skiriasi nuo 2020 m. iki 2024 m., aiškiai viršija Lenkijos Respublikos turimą diskreciją.
- 86 Be to, Komisija mano, kad nors daugelyje zonų pagrindinis oro taršos KD_{10} šaltinis – individualaus pastatų šildymo įrenginiai, katilų keitimo plano veiksmingumas neaiškus, nes nenustatyti kokybės kriterijai, kuriuos turi atitikti katilai, įrengiami tam, kad pakeistų senuosius.
- 87 Galiausiai Komisija kritikuoja oro kokybės planus, skirtus tam tikroms konkrečioms zonoms. Pavyzdžiui, ji pažymi, kad Varšuvos aglomeracijoje pagrindinis emisijos šaltinis yra transporto priemonės, bet oro kokybės plane nepateikta informacijos nei apie transporto srityje įgyvendinamų priemonių egzistavimą, nei apie jų pobūdį.

- 88 Anot Lenkijos Respublikos, pirma, preziumuodama, kad nacionalinės korekcinės priemonės yra neveiksmingos, nes tariamai neįvykdyti išpareigojimai pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnį, siejamą su jos XI priedu, Komisija padarė šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos aiškinimo klaidą. Iš tiesų tokiu atveju veiksmingos būtų tik tos priemonės, kurios nedelsiant nutrauktų viršijimą.
- 89 Antra, korekcinės priemonės, kurių reikia imtis, turėtų didelį socialinį ir ekonominį poveikį, be kita ko, įpareigojant gyventojus naudoti brangesnį kurą, o tai, be kita ko, paveiktų jų sveikatą. Taip pat Lenkijos visuomenės nesaugumas būtų kliūtis plačiai naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius.
- 90 Tokiomis aplinkybėmis Lenkijos Respublika pabrėžia, jog remdamosi tuo, kad teršalų emisijai sumažinti būtini dideli finansiniai ištekliai, vietos valdžios institucijos teisingai nusprendė, kad nagrinėjamų planų įgyvendinimo terminai, kurie baigiasi 2020–2024 m., laikytini kuo trumpesniais.
- 91 Be to, nors naudodamasi diskrecija Lenkijos Respublika turėjo teisę atsižvelgti į kai kuriuos iš šių parametrų, Komisija pirmenybę teikė tik žmonių sveikatos apsaugai, tinkamai neatlikusi nacionalinių korekcinė priemonių vertinimo *in concreto*.
- 92 Trečia, Lenkijos Respublika ginčija Komisijos tvirtinimą, kad katilų keitimo programoje nenumatyti kokybės kriterijai. Iš tiesų, šildymo įrenginių pirkimo finansavimui jau iš dalies taikomi katilų atrankos kriterijai, atitinkantys tam tikrus emisijų standartus.
- *Teisingumo Teismo vertinimas*
- 93 Teisingumo Teismas nusprendė, kad oro kokybės planai gali būti parengti tik remiantis pusiausvyra tarp tikslo sumažinti taršos pavojų ir įvairių atitinkamų viešųjų ir privačių interesų (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 106 punktas).
- 94 Taigi vien to, kad valstybė narė viršija KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribines vertes, nepakanka norint konstatuoti, jog ta valstybė narė neįvykdė išpareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 107 punktas).
- 95 Iš tiesų, iš minėtos nuostatos matyti, kad, nors valstybės narės turi tam tikrą diskreciją nustatyti priemones, kurių reikia imtis, vis dėlto bet kuriuo atveju jomis turi būti užtikrinama, kad ribinės vertės būtų viršijamos kuo trumpesnę laikotarpį (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 109 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 96 Šiomis aplinkybėmis nagrinėjant kiekvieną atvejį atskirai reikia patikrinti, ar atitinkamos valstybės narės parengti planai atitinka Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 108 punktas).
- 97 Šiuo atveju pirmiausia reikia pažymėti, kad pareigą parengti oro kokybės planus, kai viršijamos KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinės vertės, atitinkama valstybė narė turi nuo 2010 m. birželio 11 d.
- 98 Kaip matyti iš šio sprendimo 63 punkto, tą dieną Lenkijoje jau buvo nustatyta ribinių verčių viršijimo atvejų.
- 99 Be to, neginčijama, kad vėliau Lenkijos Respublikos priimtuose planuose numatytų to viršijimo nutraukimo terminų pabaiga, atsižvelgiant į skirtingas zonas, nustatyta 2020–2024 m.; dėl to atitinkama valstybė narė gali tokį viršijimą nutraukti tik po dešimties ar net keturiolikos metų nuo datos, kurią minėtas viršijimas konstatuotas.

- 100 Šiuo klausimu Lenkijos Respublika tvirtina, kad jos nustatyti terminai visiškai suderinti su struktūrinių pokyčių, kuriuos būtina įvykdyti, siekiant nebeviršyti KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių, mastu, pabrėždama sunkumus, susijusius su iššūkiais, kurių dėl atliekamų didelių techninių investicijų atsiras socialinėje ir ekonominėje ir biudžeto srityje.
- 101 Vis dėlto, nors nustatant šio sprendimo 93 punkte minėtą pusiausvyrą į tokius elementus reikia atsižvelgti, tenka pažymėti, jog neįrodyta, kad dėl Lenkijos Respublikos minėtų sunkumų, kurie nėra išskirtini, nebuvo jokios galimybės nustatyti trumpesnių terminų, juo labiau kad didžioji dalis numatytų priemonių susijusi su individualių ir kolektyvinių katilų pakeitimu veiksmingesniais įrenginiais.
- 102 Vadinasi, minėtas Lenkijos Respublikos argumentas savaime negali pateisinti tokių ilgų minėto viršijimo nutraukimo terminų, atsižvelgiant į reikalavimą užtikrinti, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis.
- 103 Tokiomis aplinkybėmis Lenkijos Respublikos nurodyto papildomų priemonių priėmimo, kai neginčijama, kad vien tomis priemonėmis negalima veiksmingai nutraukti konstatuoto KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių viršijimo, neužtenka, kad būtų įvykdyti įsipareigojimai pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalį.
- 104 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad antrąjį kaltinimą reikia pripažinti pagrįstu.

Dėl trečiojo kaltinimo, susijusio su siejamų Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 3 dalies ir jos XI priedo nuostatų pažeidimu

Šalių argumentai

- 105 Pateikdama trečiąjį kaltinimą Komisija nurodo, kad Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 3 dalį, siejamą su jos XI priedu, nes nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. trijose zonose, t. y. Radomo mieste, Pruškuve-Žyrarduve ir Kendzežyne-Kozlyje, o nuo 2011 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. Ostruvo-Kempno zonoje viršijo KD_{10} koncentracijos dienos ribines vertes, padidintas leistinu nukrypimo dydžiu.
- 106 Iš tiesų, kol galiojo Komisijos suteikta šio sprendimo 23 punkte nurodyta išimtis, pagal Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 3 dalį Lenkijos Respublika privalėjo šiose keturiose zonose neviršyti KD_{10} koncentracijos aplinkos ore dienos ribinių verčių, padidintų 50 % leistinu nukrypimo dydžiu, nustatytu šios direktyvos XI priede. Tačiau iš šios valstybės narės pateiktų skaičių matyti, kad nagrinėjamose keturiose zonose iki šios išimties galiojimo pabaigos KD_{10} koncentracija viršijo jai taikomas ribas, padidintas leistinu nukrypimo dydžiu.
- 107 Lenkijos Respublika teigia, kad trečiasis kaltinimas nepagrįstas, ir nurodo, kad Komisijos pateikti duomenys netikslūs, remdamasi įvairiais duomenimis, susijusiais ne su dienos, o su metinėmis ribinėmis vertėmis.
- 108 Dublike Komisija tvirtina, kad Lenkijos Respublikos argumentais negalima remtis, nes jos pateikti skaičiai atspindi KD_{10} koncentracijos aplinkos ore metines, o ne dienos ribines vertes, nors būtent pastarosios vienintelės nurodytos trečiajame kaltinime.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 109 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 2 dalį, kai tam tikroje zonoje arba aglomeracijoje dėl tai vietai būdingų sklaidos savybių, nepalankių klimato sąlygų arba tarpvalstybinės taršos negalima pasiekti KD_{10} ribinių verčių, nustatytų šios direktyvos XI priede, valstybei narei leidžiama nevykdyti įpareigojimo taikyti tas ribines vertes iki 2011 m. birželio 11 d., jeigu laikomasi minėto 22 straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų ir jeigu valstybė narė įrodo, kad nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygmenimis imtasi visų reikiamų priemonių siekiant laikytis minėtų terminų.
- 110 Tos pačios direktyvos 22 straipsnio 3 dalyje šiuo atžvilgiu numatyta, kad kai atitinkama valstybė narė taiko šio straipsnio 2 dalį, ji užtikrina, kad kiekvieno teršalo ribinė vertė nebūtų viršijama daugiau nei didžiausiu leistinu nukrypimo dydžiu, nustatytu kiekvienam atitinkamam teršalui Direktyvos 2008/50 XI priede. KD_{10} šis leistinas nukrypimo dydis siekia 50 % ribinių verčių.
- 111 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad šio sprendimo 107 punkte pateiktas Lenkijos Respublikos argumentas yra netinkamas, nes grindžiamas duomenimis apie KD_{10} koncentracijos aplinkos ore metinių ribinių verčių viršijimą, nors trečiajame kaltinime Komisija realiai nurodo tik dienos ribinių verčių viršijimą. Todėl Teisingumo Teismas pateiks sprendimą tik dėl tvirtinimo, kad viršytos KD_{10} koncentracijos aplinkos ore dienos ribinės vertės.
- 112 Šiuo klausimu reikia priminti, kad 2008 m. Lenkijos Respublika pateikė prašymą pagal Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 2 dalį dėl KD_{10} koncentracijos ribinių verčių 83 zonose. 2009 m. gruodžio 11 d. sprendimu Komisija nusprendė neprieštarauti dėl atleidimo nuo įsipareigojimo laikytis KD_{10} koncentracijos dienos ribinių verčių iki 2011 m. birželio 11 d. keturiose zonose, būtent Radomo mieste, Pruškuve-Žyrarduve, Kendžežyne-Kozlyje ir Ostruve-Kempne.
- 113 Komisijos sprendimu Lenkijos Respublika įpareigota iki 2011 m. birželio 11 d. užtikrinti, kad tose keturiose zonose pagal Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 2 dalį nebus viršijamos KD_{10} koncentracijos aplinkos ore dienos ribinės vertės, padidintos 50 % leistinu nukrypimo dydžiu, nustatytu šios direktyvos XI priede.
- 114 Iš duomenų, kuriuos, atsakydama į 2013 m. balandžio 26 d. papildomą oficialų įspėjimą, Lenkijos Respublika 2013 m. birželio 26 d. pateikė Komisijai, matyti, kad laikotarpiu nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. KD_{10} koncentracijos aplinkos ore dienos ribinių verčių, padidintų 50 % leistinu nukrypimo dydžiu, viršijimas konstatuotas Radomo miesto, Pruškuvo-Žyrarduvo, Kendžežyno-Kozlio zonose, o laikotarpiu nuo 2011 m. sausio 1 d. iki birželio 10 d. toks viršijimas konstatuotas Ostruvo-Kempno zonoje.
- 115 Tokiomis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į šio sprendimo 62 punkte nurodytą jurisprudenciją, kurią tokiaame kontekste reikėtų taikyti pagal analogiją, reikia pripažinti, kad Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal siejamas Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 3 dalies ir jos XI priedo nuostatas.
- 116 Todėl trečiąjį kaltinimą reikia pripažinti pagrįstu.

Dėl ketvirtąjį kaltinimą, susijusio su Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos pažeidimu dėl neteisingo šios nuostatos perkėlimo

Šalių argumentai

- 117 Pateikdama ketvirtąjį kaltinimą Komisija tvirtina, kad nors Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje reikalaujama, kad tuo atveju, kai viršijamos ribinės vertės, oro kokybės planuose būtų išdėstomos atitinkamos priemonės, kad šios vertės būtų viršijamos kuo trumpesnę laikotarpį, nei įstatymo POŠ 91 ir 92 straipsniuose, nei nutarime dėl oro kokybės planų ir trumpalaikių veiksmų planų tokio aiškaus reikalavimo nėra.
- 118 Komisija, be kita ko, teigia, jog nenumačius aiškios sąlygos, kad į oro kokybės planus reikia įtraukti priemones, skirtas KD_{10} koncentracijos ribinių verčių viršijimo atitinkamoje zonoje laikotarpiui kuo labiau sutrumpinti, sudaroma kliūtis laikytis reikalavimo tuose planuose numatyti priemones, skirtas tam, kad kuo greičiau būtų nutrauktas verčių viršijimas.
- 119 Lenkijos Respublika ginčija ketvirtąjį kaltinimą ir stengiasi įrodyti, kad nors nėra nuostatos, kurioje būtų aiškiai suformuluota minėta sąlyga, realiai oro kokybės planuose ir trumpalaikių veiksmų planuose numatytų priemonių pobūdis atitinka teisingo Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos perkėlimo reikalavimus.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 120 Iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad perkeliant direktyvą į vidaus teisę jos nuostatų nebūtina formaliai ir pažodžiui perkelti į aiškias ir specialias įstatymo ar kito teisės akto nuostatas ir kad gali pakakti bendro teisinio konteksto, jeigu jis pakankamai aiškiai ir tiksliai užtikrina visapusišką tos direktyvos taikymą (2016 m. birželio 30 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-648/13, EU:C:2016:490, 73 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 121 Šiuo aspektu pažymėtina, kad, pirma, pripažinus pagrįstais pirmus tris Komisijos pareikštus kaltinimus, reikia pripažinti, kad Lenkijos Respublika neužtikrina visapusiško Direktyvos 2008/50 taikymo. Nors ši valstybė narė, remdamasi nacionalinio teisinio konteksto elementais, tvirtina, kad tas teisinis kontekstas užtikrina teisingą taikymą, atitinkantį reikalavimus, kylančius iš minėtos direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, ji nepateikia jokie įrodymo šiam argumentavimui pagrįsti.
- 122 Antra, nė viename iš nagrinėjamos valstybės narės priimtų oro kokybės planų – nei nacionalinio, nei regioninio lygmens – nėra aiškiai paminėtas reikalavimas, kad šie planai turi sudaryti sąlygas užtikrinti, kad ribinės vertės būtų viršijamos kuo trumpesnę laikotarpį.
- 123 Tokiomis sąlygomis reikia pripažinti, kad tai, kaip Lenkijos Respublika perkėlė į vidaus teisę Direktyvą 2008/50, atsižvelgiant į jos bendrą teisinį kontekstą, negali veiksmingai užtikrinti visapusiško šios direktyvos taikymo.
- 124 Taigi Komisijos pareikštą ketvirtąjį kaltinimą reikia pripažinti pagrįstu.
- 125 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad:
- nuo 2007 m. iki 2015 m. imtinai viršijusi KD_{10} koncentracijos dienos ribines vertes 35 oro kokybės vertinimo ir valdymo zonose ir KD_{10} koncentracijos metines ribines vertes 9 oro kokybės vertinimo ir valdymo zonose,
  - oro kokybės planuose nenumačiusi tinkamų priemonių, skirtų užtikrinti, kad KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis,

- nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. Radomo miesto, Pruškuvo-Žyrarduvo ir Kendžežyno-Kozlio zonose ir nuo 2011 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. Ostruvo-Kempno zonoje viršijusi KD_{10} koncentracijos aplinkos ore dienos ribines vertes, padidintas leistinu nukrypimo dydžiu, ir
- į nacionalinę teisę teisingai neperkėlusi Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos,

Lenkijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų atitinkamai pagal siejamas Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir jos XI priedo, šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, taip pat siejamas tos pačios direktyvos 22 straipsnio 3 dalies ir jos XI priedo nuostatas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ¹²⁶ Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Lenkijos Respublika pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. Lenkijos Respublika:

- nuo 2007 m. iki 2015 m. imtinai viršijusi kietųjų dalelių KD_{10} koncentracijos dienos ribines vertes 35 oro kokybės vertinimo ir valdymo zonose ir kietųjų dalelių KD_{10} koncentracijos metines ribines vertes 9 oro kokybės vertinimo ir valdymo zonose,
- oro kokybės planuose nenumačiusi tinkamų priemonių, skirtų užtikrinti, kad kietųjų dalelių KD_{10} koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis,
- nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. Radomo miesto, Pruškuvo-Žyrarduvo ir Kendžežyno-Kozlio zonose ir nuo 2011 m. sausio 1 d. iki 2011 m. birželio 10 d. Ostruvo-Kempno zonoje viršijusi KD_{10} koncentracijos aplinkos ore dienos ribines vertes, padidintas leistinu nukrypimo dydžiu, ir
- į nacionalinę teisę teisingai neperkėlusi 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos,

neįvykdė įsipareigojimų atitinkamai pagal siejamas Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir jos XI priedo, šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, taip pat siejamas tos pačios direktyvos 22 straipsnio 3 dalies ir jos XI priedo nuostatas.

2. Priteisti iš Lenkijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.